

به نام خداوند بخشنده و مهربان

حکایت‌های خواندنی از عبید زاکانی

(حکایت‌های شیرین ایرانی ۲)

گزینش و شرح: هادی علی‌پور

انتشارات تیرگان

سرشناسه: علی‌پور، منوچهر

عنوان و نام پدیدآور: حکایت‌های خواندنی از عبیدزاکانی (حکایت‌های

شیرین ایرانی ۲) / گزینش و شرح منوچهر علی‌پور

مشخصات نشر: تهران: تیرگان، ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: ۷۲ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۴۴۵-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: عبیدزاکانی، عبیدالله، -۷۷۲ق. -- اقتباسها

موضوع: داستان‌های طنزآمیز فارسی -- قرن ۱۴

رده: کنگره: ۷۹۳۷PIR

ه. پندی: ۶۲/۳۴۸

شماره کتابشناس ملی: ۶۲۰۷۰۴۸

انتشارات تیرگان

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۷۱۸۵، تلفن: ۰۲۰۵۹ و ۰۹۳۶۶۸۵۵۶

Email: tirganpub@yahoo.com / www.tirganpub.com

حکایت‌های خواندنی از عبیدزاکانی

(حکایت‌های شیرین ایرانی ۲)

گزینش و شرح: منوچهر علی‌پور

طراح جلد: مریم میرحسینی مطلق

لیتوگرافی صدف • چاپ‌خانه حیدری • صحافی حیدری

نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۹ • شمارگان ۱۰۰۰ نسخه

شماره نشر: ۶۵۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۴۴۵-۰

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

فهرست

- ۷ پیش گفتار
- ۹ ابراهیم و گم شدن یاقوت
- ۱۰ اعرابی و خلیفه
- ۱۱ خم ردن نان و یخ
- ۱۱ واطظ و طلحک
- ۱۲ خرید چند سگ تازی
- ۱۳ بوعلی سینا و درد ادویه فروش
- ۱۵ مولانا و یکی از مشایخ خراسان
- ۱۵ سؤال سرد
- ۱۶ قلندر و رنج گرسنگی
- ۱۷ درویش و کدخدایان
- ۱۸ علاج مرد بیمار
- ۱۹ خلعت سلطان محمود به طلحک
- ۱۹ چو بدستی به جای شمشیر
- ۲۰ نجاست صاحب غلام

۲۰	ذکر خدا گفتن چوب‌های سقف
۲۱	شوخی طلحک با سلطان محمود
۲۲	دزدی در حمام
۲۳	دوست داشتن شیطان
۲۳	طلحک و درست کردن کباب
۲۴	مردمانه گیر
۲۴	سرفه‌ی و بردن جنازه
۲۵	دعای امام ساعت در مازندران
۲۵	خواجه و دزدان به‌لش
۲۶	نزاع دو مغنی
۲۷	سرد بودن خر مغری
۲۸	فرزند زادن زن طلحک
۲۸	نگهبانی شهر را به قزوینی دادن
۲۹	قزوینی و جنگ بدون تیر
۲۹	دزد در خانه‌ی فتیر
۳۰	دندان‌کندن قزوینی
۳۱	دزدیدن تبر
۳۱	سبب سردی هوا
۳۲	درویش و خانه‌ی خالی
۳۳	زنده کردن مرده
۳۴	شکر برای گم شدن خر
۳۴	وارونه سوار اسب شدن
۳۵	ادعای پیغمبری

- ۳۶ خراسانی و مرگ پدر
- ۳۷ لولی و پند به فرزند
- ۳۸ مرد قزوینی و ادّعی نبودن در خانه
- ۳۸ درست نوشتن قلیه
- ۳۹ در مدح بادنجان
- ۴۰ دزدیدن کلاه کچل
- ۴۰ شریخی طلحک با سلطان محمود
- ۴۱ سلطان محمود و پیر خارکش
- ۴۲ کایم عضدالدّین با نایش
- ۴۳ غسل خوردن و کرد خیاط
- ۴۴ سخن طلحک با حواری مشاه
- ۴۴ ادّعی خدایی کردن
- ۴۵ سخنان پیامبر اکرم (س) به کار
- ۴۶ برخورد محیی الدّین عربی
- ۴۷ شرط آزادی غلام
- ۴۹ خرقه دادن به درویش
- ۵۰ حساب و کتاب یکی از بزرگان
- ۵۱ وصیت یکی از بزرگان
- ۵۳ وصیت به فرزند
- ۵۴ نان پختن در خانه
- ۵۵ هولاکو خان در بغداد
- ۵۶ دزدیدن دستار خود
- ۵۶ دزدی گوسفند

- ۵۷ جنگ رفتن مرد قزوینی
- ۵۷ چاه افتادن پسر
- ۵۸ دویدن مؤذن
- ۵۸ ادّعی خدا و پیغمبری
- ۵۹ چشم درد
- ۵۹ تقصیر در آفرینش
- ۶۰ مرد است
- ۶۰ دزد باز
- ۶۱ اسب لاله
- ۶۱ دادرسی خسرو یوزیران
- ۶۲ فروش خانه برای حج
- ۶۲ سرباز و جنگ
- ۶۳ جُحی و درازگوش
- ۶۴ عربی و روباه گزیدگی
- ۶۴ شادی مردی در مسابقه اسب دوانی
- ۶۵ با پنج انگشت لقمه گرفتن
- ۶۵ پرسش از مرد شکسته پا
- ۶۶ زشت رو و غلامش
- ۶۶ بردباری مرد بزرگ بینی
- ۶۷ احوال اعرابی
- ۶۷ مرد هندوانه فروش
- ۶۸ عمر مرغ بریان
- ۶۹ عبارت های پندآموز عبید

پیش‌گفتار

از میان شاعران و نویسندگان بزرگ ایران زمین، بی‌گمان برخی از آن‌ها نسبت به دیگران در ذهن و زبان مردم تأثیرگذارتر بوده‌اند. «عبیدزاکانی» از جمله کسانی است که برای همیشه تأثیر شرف خود را بر پندار و گفتار مردم بعد از خود به یادگار گذاشته است. این شاعر نوآوری‌های هم‌روزگار حافظ که در شوخ‌طبعی یگانه‌ی روزگار خود بوده است، در عرصه ادب پارسی بسیار خوش درخشیده و جایگاهی بسیار بلند برای خود در ادبیات به‌دست آورده است.

درخشش «عبید» بیش‌تر در حوزه طنز لطیف و پردازی است. این شوخ‌طبع آگاه از این‌گونه‌ی ادبی بیش‌تر بهره برده تا کاستی نام‌های جاری‌های روزگار خود را به زیبایی هرچه تمام‌تر برای مردمش به تصویر بکشد. ناآیندگان با مطالعه‌ی آثار پرنفاز این طنزپرداز بزرگ، به وضعیت فرهنگی و اجتماعی عصر شاعر می‌بهرند. بسیاری از آثار این شوخ‌طبع بزرگ جلوه‌گاه رنج‌ها و دردهای مردم آن روزگار است که ایشان با قلم توانای خود آن‌ها را به تصویر کشانده است. دیوان اشعار، ریش‌نامه، اخلاق‌الاشراف و دیگر آثار این شاعر بزرگ نشان می‌دهد که عصر شاعر، عصری پرفراز و نشیب بوده است و حتی بیگانگان بر این سرزمین تسلط داشتند و حکایت‌های عبید حماسه‌ای بوده است بر ضد حاکمان بیدادگر و بیگانگان ستمگر.

اما شهرت و آوازه‌ی عبید زاکانی در عرصه‌ی ادبیات پارسی، غیر از طنزپردازی شگرف او، تأثیرگذاری ایشان بر شاعران پس از خود است. در موضوع طنز، هجو و هزل بی‌تردید عبید زاکانی از سرآمدان است و دیگر شاعران پس از وی به تقلید و پیروی از این شاعر لطیفه‌پرداز پرداخته‌اند. امروز کم‌تر کسی است که عبید زاکانی را ناسمج و از او به بزرگی یاد نکند؛ اگرچه در عرصه‌ی ادبیات جد هم او در دوره‌ی زندگی خود، راه‌های شناخته شده بود. اما قدرت شوخ‌طبعی او آن قدر فراوان است که بر روی تمام آثار، حدّ او سایه گسترانیده و آن آثار را به خلوت کشانده است. باری، عبید زاکانی صاحب‌ترین و زبانزدترین سخن‌پرداز شوخ‌طبع این سرزمین است و دارای حکایت‌هایی است که می‌تواند ذهن و زبان هر خواننده را به سمت خود بکشانند.

در این کتاب تلاش شده است از مثال انبوه حکایت‌های شیرین و دلپذیر این لطیفه‌پرداز، حکایت‌هایی که زیباتر هستند، انتخاب شود تا مخاطبان امروز بهتر بتوانند هم با اندیشه‌های تأثیرگذار عبید آشنا شوند و هم از حکایت‌های جذاب و گیرای این شوریده‌ی شوخ‌طبع لذّت ببرند تا بدانند که عبید سر سلسله و سرآمد لطیفه‌پردازان و طنزپردازان ایران زمین است و دیگران هم از خوان بی‌دریغ دل‌نوشته‌های او بهره گرفته‌اند و زیر تأثیر اندیشه‌های این چهره‌ی ماندگار ادب پارسی بوده‌اند.

چشم‌دارم حکایت‌های گرد آمده در این کتاب مورد توجّه تمامی علاقه‌مندان به فرهنگ و ادب این کشور قرار گیرد و موجب شود خوانندگان به‌ویژه جوانان این کهن بوم و بر به آثار گذشتگان بیش‌تر دل ببندند.